

Minja Laitinen

NUORTEN RIKOKSENTEKIJÖIDEN AIKUIS- TUMINEN

Kandidaatin tutkielma
Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Huhtikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Minja Laitinen: Nuorten rikoksenteekijöiden aikuistuminen
Kandidaatin tutkielma
Tampereen yliopisto
Sosiaalityön tutkinto-ohjelma
Huhtikuu 2023

Tässä kandidaatin tutkielmassa tarkastelen sitä, millaisena nuorten rikoksenteekijöiden aikuistuminen näyttää heidän omasta näkökulmastaan. Tutkielma on kirjallisuuskatsaus, jonka aineisto koostuu 11 teellisestä vertaisarvioidusta artikkelista. Artikkelit pohjautuvat nuorten rikoksenteekijöiden haastatteluihin tai heidän vastaamiinsa kyselyihin. Tutkielman tavoitteena on selvittää tekijöitä, jotka vaikuttavat nuorien rikoksenteekijöiden aikuistumiseen heidän oman kokemuksensa mukaan. Näiden tekijöiden selvittämisen tavoitteena on, että niitä voidaan hyödyntää rikoskäyttäytyvien nuorten aikuistumisen tukemisessa esimerkiksi sosiaalityön ja terveydenhuollon kentillä.

Tutkielman teoreettinen tausta koostuu nuoruuden elämänkulkuteorian näkökulmasta, nuorisorikollisuuden yhteiskunnallisesta kontekstoinnista sekä tutkielman keskeisten termien määrittämisestä. Analyysimetelmänä käytin teemoittelua, jonka avulla muodostin neljä teemaa. Teemat koostuvat nuorten rikoksenteekijöiden aikuistumisen kokemuksissa keskeisiksi nousseista aiheista. Nämä teemat ovat rikoksettomuus, asumisjärjestelyiden merkitys aikuistumisessa, sosiaalinen ja emotionaalinen kokemusmaailma ja nuoren ekonominen asema. Aikuistumisen ja rikoksettomuuden suhde koettiin toisiaan vahvistavaksi ja nuoret tekivät siirtymän aikuisuuteen ja rikoksettomuuteen usein samaan aikaan. Asumisjärjestelyiden kohdalla tulokset nostavat esille lapsuuden kodin, vankilan, sijaishuollon asuinpaikkojen ja laajemmin naapuruston vaikutuksia nuorten aikuistumiselle.

Kolmannen teeman sosiaalisessa kokemusmaailmassa vanhempien merkitys oli vahva, mutta myös muulla perheellä, omalla avioliitolla ja vertaisilla oli tärkeä rooli. Kaikilla näillä oli mahdollisuudet sekä tukea että rajoittaa aikuistumista. Emotionaalisessa kokemusmaailmassa pohjalla saattoi olla turvattomuuden ja epävarmuuden kokemuksia sekä traumaa. Sekä näitä kokeneilla, että parempiosaisista lähtökohdista olevilla nuorilla pyrkimys pysyvyyteen ja itsenäisyyteen oli aikuistumisessa tärkeää. Viimeinen teema, nuoren ekonominen asema, käsittelee nuorten rikoksenteekijöiden opiskelua, työllisyyttä ja taloustilannetta osana aikuisuuden siirtymää. Useat jatkoivat keskeytyneitä opiskelujaan tavoitteenaan lisätä tulevaisuuden mahdollisuuksia. Laajaksi ongelmaksi kuitenkin näyttää työllistymisen haasteet rikostaustan takia sekä tähän kietoutuvat taloudelliset haasteet.

Tulokset tukivat käsitystä siitä, että iän sosiaaliset merkitykset aikuistumisessa ovat ajan myötä muuttuneet. Niiden pohjalta vaikutti siltä, että nuoruudessa on usein mahdollisuus käännekohtaan lapsuuden ja aikuisuuden välissä. Tutkielman yhtenä johtopäätöksenä oli, että nuorilla rikoksenteekijöillä aikuisuuden rooleihin siirtyminen ei välttämättä tarkoita henkistä aikuistumista. Yllättävää oli, että tuloksissa vankilan merkitys kypsymiselle oli usein positiivinen. Yhtäältä mielenkiintoinen päätelmä oli, että sekä huonot että hyvät perhesuhteet saattoivat olla osaltaan tukemassa aikuisuuden rooleihin siirtymistä. Nuorten mahdollisuuksia aikuistua itsenäiseksi toimijaksi taas rajoitti normaaliuden puute sekä työttömyys ja huono taloudellinen tilanne. Nuorten kerrontaa kuitenkin sävytti vahvasti tulevaisuuden toivo.

Avainsanat: Nuori rikoksenteekijä, aikuistuminen, kokemus.

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

SISÄLLYSLUETTELO

1. JOHDANTO.....	1
2. NUORI RIKOKSENTEKIJÄ IKÄVAIHEESSA JA YHTEISKUNNASSA.....	3
2.1 Nuoruus elämäntekijöiden viitekehässä.....	3
2.2 Nuorisirikollisuuden yhteiskunnallinen konteksti	4
2.3 Nuori rikoksentekijä, aikuistuminen ja desistanssi.....	6
3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	8
3.1 Aineiston keruu.....	8
3.2 Aineiston kuvaus	9
3.3 Aineiston analyysi.....	10
4. NUORTEN RIKOKSENTEKIJÖIDEN AIKUISTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	13
4.1 Rikoksettomuus	13
4.2 Asumisjärjestelyiden merkitys aikuistumiselle	14
4.3 Sosiaalinen ja emotionaalinen kokemusmaailma.....	16
4.4 Nuoren ekonominen asema.....	19
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	21
LÄHTEET	26
LIITE 1 AINEISTOARTIKKELIT JA NIIDEN PERUSTIEDOT	29

1. JOHDANTO

Kandidaatin tutkielmani on kirjallisuuskatsaus, joka käsittelee nuorten rikoksentekijöiden aikuistumista heidän omasta näkökulmastaan. Oma mielenkiintoni rikollisuutta kohtaan on noussut kriminologian sivuaineopintojen myötä. Lisääntynyt ymmärrys rikollisuudesta ilmiönä on näyttänyt itselleni sen yhteiskunnallista merkitystä. Rikollisuuteen onkin tarpeellista vastata monilla yhteiskunnan osa-alueilla, myös sosiaalityössä.

Rajasin tutkielmani ikäryhmän nuoriin, sillä nuoret ovat tärkeä osa sekä nykyisyyttä että tulevaisuutta. On tärkeää, että myös rikoksia tehneillä nuorilla on mahdollisuus aikuistua, päästä elämässä eteenpäin sekä olla osana yhteiskuntaa. Tämä on tärkeää paitsi heidän itsensä myös laajemmin yhteiskunnan kannalta. Rikollisuus tuo nuorelle itselleen monenlaisia riskejä, kuten vankilaan joutuminen, työllistymisen vaikeudet sekä luottotietojen menetyksen riski. Kivivuoren (1999) mukaan rikosten tekeminen myös korreloi nuorten keskuudessa vahvasti rikoksen uhriksi joutumisen kanssa. Yhteiskunnallisesti rikollisuus tuottaa paljon kustannuksia esimerkiksi tarpeena vastata siihen eri interventioin ja verotuloja jää pois harmaantalouden myötä. Onkin arvioitu, että rikoskäyttäytymisen polulle jo varhain lapsuudessa joutunut henkilö voi maksaa yhteiskunnalle jopa kymmenen kertaa enemmän, kuin keskivertokansalainen (Scott ym. 2001, 191).

Nuoruuteen ja aikuisuuteen siirtymään liittyy ihmisen elämänkaareissa monenlaisia kehityksen vaiheita, jotka voivat olla haastavia (ks. Erikson 1994). Rikoksentekijöillä aikuistumiseen liittyy erityisiä haasteita ja aikuistumista tukevat tekijät saattavat olla epävarmat. Esimerkiksi välit perheeseen saattavat olla tulehtuneet rikoskäyttäytymisen vuoksi (Edwards & van den Eynde 2013, 8), työllistyminen vaikeaa rikosrekisterin tähden (Arditti & Parkman 2011) tai vapaus menetetty. Aikuistumiseen saattavat erityisellä tavalla vaikuttaa tuomiot ja sanktiot, kuten vankeustuomio, ehdonalainen tai sakot. Erityisesti vankilasta vapautuvilla nuorilla tilanne voi tuottaa haasteita, sillä vapautuessaan heiltä odotetaan taitoja, joita vankilassa olo ei opeta. Altschuler ja Brash (2004, 83–84) keskustelevat tutkimuksessaan siitä, että vankeinhoitolaitokset eivät aina huomio tarpeeksi nuorten vankien kehityksen tukemista, koska heidän ensisijainen tehtävänsä kohdistuu rikoksesta rankaisemiseen. Myös

Arditti ja Parkman (2011, 206) tuovat esille, ettei vankilassa olo kehitä henkilökohtaisen vastuun ottamista eikä itsenäistä päätöksentekoa, jotka ovat tärkeitä psykososiaalisen kypsyyden kehittämisessä.

Nuoriin rikoksentekijöihin kohdistuvaa tutkimusta on tehty runsaasti. Sen näkökulmat vaihtelevat poliittisen tason päätöksistä (esim. Entorf 2012), mielenterveyteen (esim. Turner ym. 2021) lapsuuskokemusten tutkimiseen (esim. Loeber & Farrington 2011). Useat tutkimukset käsittelevät myös nuorten paluuta yhteiskuntaan ja yhteisöihin vankeuden jälkeen. O'Neill, Strnadová ja Cumming (2017) ovat tehneet tästä aiheesta kirjallisuuskatsauksen. Yhteisöön palaaminen liittyy nuorilla rikoksentekijöillä läheisesti aikuistumiseen, joten se tulee esille myös tässä tutkielmassa. Näkökulmani kuitenkin keskittyy ensisijaisesti aikuistumiseen ja sen aineistossa esiintyviin piirteisiin. Tutkielmani tuottaa tietoa siitä, millaisia asioita nuoret nostavat aikuistumista haastavaksi ja aikuistumista tukeviksi. Tästä tiedosta on erityisesti hyötyä nuoria rikoksentekijöitä tukeville ihmisille, kuten sosiaali- ja terveydenhuollon työntekijöille sekä järjestöille.

Tutkielmassani pyrin selvittämään nimenomaan nuorten omia kokemuksia aikuistumisesta. Näkökulman vuoksi olen ottanut aineistoon vain tutkimuksia, jotka pohjautuvat nuorten haastatteluihin ja kyselyihin. Tutkielma pyrkii kartoittamaan yleisesti nuorten rikoksentekijöiden aikuistumista heidän omien kokemustensa pohjalta.

2. NUORI RIKOKSENTEKIJÄ IKÄVAIHEESSA JA YHTEISKUNNASSA

2.1 Nuoruus elämäntekijöiden viitekehityksessä

Elämäntekijöiden teoria kuvaa sitä, kuinka ajattelemme ja tutkimme ihmisten elämää (Elder 1994). Elämäntekijöiden teoriaan on monenlaisia painotuksia eri tieteenaloilla. Elder (mt.) tuo esille neljä pääteemaa. Ensimmäinen teema on ihmiselämien ja historiallisten aikojen vuorovaikutus (the interplay of human lives and historical times), joka painottaa sitä, millaisessa historiallisessa kontekstissa ihminen elää, esimerkiksi sodan aikana syntyneiden elämä eroaa sen jälkeen syntyneistä. Toinen teema on elämien ajoitus (the timing of lives), jolla Elder viittaa iän sosiaalisiin merkityksiin, esimerkiksi siihen, minkä ikäisenä työnteko oletetaan aloitettavan. Kolmantena teemana esitellään yhteen kytkeytyneet tai riippumattomat elämät (linked or interdependent lives), mikä viittaa yksilön sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Viimeinen teema, toimijuus päätöksenteossa (human agency in choice making), asettaa yksilöt yhteiskunnan laajempaan sosiaaliseen kontekstiin. (Elder 1994.)

Elämäntekijöiden mukaan nuoruuden tarkasteleminen osana elämän muita ikävaiheita auttaa ymmärtämään paremmin niin nuoruutta kuin elämäntekijöiden kokonaisuudessaankin. Teoria pyrkii tuomaan esille elämäntekijöiden liittyviä jatkuvuuksia ja katkonaisuuksia. Sen mukaan nuoruus mahdollistaa käännekohtan lapsuuden ja aikuisuuden välissä. Nuoruus saattaa siis estää lapsuuden kokemusten tuomien haittojen esiintymisen aikuisuudessa tai päinvastoin korostaa haittojen esiintymistä. Elämäntekijöiden teoria korostaa elämäntekijöiden luonnetta kasautuvina, jolloin edut tai haitat saattavat kasaantua läpi elämäntekijöiden. (Johnson ym. 2011.)

Elämäntekijöiden mukaan sosiaalisten muutosten myötä myös siirtymä nuoruudesta varhaiseen aikuistumiseen on muuttunut. Johnsonin ja kumppanien (2011) mukaan tämä näkyy siinä, että nuoret opiskelevat pidempään, menevät naimisiin myöhemmin eivätkä itsenäisty nuorena aikuisuudessa kokonaan, mikä on aiemmin liitetty myöhäiseen nuoruuden varhaisen aikuisuuden sijaan. Ongelmakäyttäytyminen, kuten rikollisuus ja aggressio, näyttävät teorian valossa lapsuudesta lähtöisin olevina jatkuvina prosesseina. Nämä prosessit voivat ennustaa tulevia elämäntekijöiden siirtymiä, mutta toisaalta ne voivat myös muok-

kautua siirtymien myötä. Nuoruuden ymmärtämisessä tärkeäksi nostetaan nuoruuden yhdistäminen muihin elämän vaiheisiin yksilöllisesti, mutta myös muiden ihmisten kautta. (Mt. 2011.)

2.2 Nuorisorikollisuuden yhteiskunnallinen konteksti

Nuorisorikollisuus on aihe, joka herättää voimakkaita tunteita. Honkatukia ja Kivivuori (2006, 1) kirjoittavat, että nuoren tekemä rikos näyttäytyy vakavampana, kuin aikuisen tekemä. Heidän mukaansa nuorten tekemiin rikoksiin suhtaudutaan eri tavoin: toisaalta rikosten tekeminen saatetaan mieltää normaaliksi osaksi nuoruutta toisaalta taas riskiksi sekä nuorelle itselleen ja muille että laajemmin yhteiskunnan moraalille järjestykselle. Nuorisorikollisuuden syyt ovat moninaisia. Rikollisuutta selitetään esimerkiksi perinnöllisillä tekijöillä sekä ympäristön vaikutuksella (esim. Moffitt 1993; Jokela 2006). Myös lapsuuden kokemusten (Haapasalo 2006) ja sosiaalisen pääoman (Salmi 2006) merkitystä nuorisorikollisuudelle on tarkasteltu.

Kivivuoren (2006, 15) mukaan nuoruus on elämänkaaren rikosaktiivisinta aikaa perinteisessä omaisuus- ja väkivaltarikollisuudessa. Koska aikuisia on kuitenkin määrällisesti huomattavasti enemmän, he tekevät suurimman osan rikoksista näissä rikoslajeissa. Vaikka nuoruus usein mielletään rikosalttiiksi ajaksi, on monia rikoksia, joiden huippu ajoittuu aikuisuuteen. Esimerkiksi talous- ja ympäristörikokset ovat tällaisia rikoslajeja. (Kivivuori 2006, 15–16.)

Suomessa vuoden 2004 tilastojen mukaan joka kahdeskymmenes nuori jää vuosittain kiinni rikoslakirikoksesta. Rikoslakirikos tarkoittaa tekoa, jonka rangaistuksesta säädetään nimenomaan rikoslaissa. Tähän eivät lukeudu esimerkiksi liikenne rikkomukset. (Marttunen 2006, 285–287.) Kivivuoren (2006) mukaan samana vuonna nuorten itse ilmoittaman rikollisuuden mukaan 15–16-vuotiaista lähes puolet on tehnyt jonkin rikoksen tai rikkomuksen. Suuri osa nuorten rikollisuudesta jää siis piiloon, koska siitä ei jäädä kiinni. Tällaista rikollisuutta kutsutaan piilorikollisuudeksi. Piilorikollisuus yhdessä poliisin tietoon tulleen rikollisuuden eli ilmirikollisuuden kanssa muodostaa kokonaisrikollisuuden (Kivivuori 2006, 17). Piilorikollisuuden määrän on arvioitu olevan jopa 80–90 % (Marttunen 2006, 288).

Suomessa 15-vuotiaat ja sitä vanhemmat ovat rikosoikeudellisessa rangaistusvastuussa. Tätä nuoremmat kuuluvat lastensuojelun piiriin. Muutenkin sosiaalityön lastensuojelu- ja nuorisotyöllä on yhteiskunnassamme tärkeä ennaltaehkäisevä tehtävä. Rikoso-

keusjärjestelmää pidetäänkin viimesijaisena keinona vastata nuoren häiriökäyttäytymiseen. (Honkatukia & Kivivuori 2006, 5.) Tämän lisäksi rikosoikeusjärjestelmän sisällä nuori ikä huomioidaan monin tavoin. Esimerkiksi rikoslain (39/1889 [RL]) 6. luvun 8 §:n mukaan alle 18-vuotiaiden rangaistuksissa tulee noudattaa lievennettyä rangaistusasteikkoa eikä heitä voi tuomita elinkautiseen vankeusrangaistukseen. Nuoren tekemä rikos voi johtaa ankarausjärjestyksessä seuraaviin rangaistuksiin (Marttunen 2006, 282–283):

1. Poliisin huomautus
2. Seuraamusluonteinen syyttämättä jättäminen (syyllisyys rikokseen vahvistetaan)
3. Rikesakko (kiinteämääräinen varallisuusrangaistus)
4. Rangaistusmääräyssakko (suuruus riippuu rikoksesta ja tuloista)
5. Seuraamusluonteinen tuomitsematta jättäminen (syyllisyys rikokseen vahvistetaan)
6. Tuomioistuinsakko (suuruus riippuu rikoksesta ja tuloista)
7. Ehdollinen vankeus (harkinnanvaraisesti käytettäviä oheisseuraamuksia ovat oheissakko, yhdyskuntapalvelu ja valvonta)
8. Nuorisorangaistus (intensiivinen avoseuraamus: tapaamisia 2 kertaa viikossa)
9. Yhdyskuntapalvelu (työntekoa sisältävä avoseuraamus, joka tuomitaan vankilan sijasta ja joka voidaan rikkomusten vuoksi muuntaa vankeudeksi)
10. Vankilarangaistus

Yhteiskunnalla on monenlaisia mahdollisuuksia tukea nuorta rikoksentekijää matkalla rikoksettomuuteen. Alaikäisen tehdessä rikoksen hyvinvointialueen tulee olla edustettuna esitutkinnassa sekä tuomioistuinkäsittelyssä Lastensuojelulain (417/2007) pykälän 24 mukaan. Käytännössä viimeistään tässä kohtaa nuori rikoksentekijä kohtaa sosiaalityön ammattilaisia ja he pyrkivät auttamaan nuorta monenlaisin keinoin. Suomessa vankiloissa myös järjestetään päihdekuntoutusta ja elämänhallintaa tukevia ohjelmia, kuten Suonpää ja kumppanit (2021, 119) artikkelissaan kuvaavat. Nämä ohjelmat pitävät sisällään muun muassa opiskelua ja arkielämän perustaitojen kohentamista (mt., 119). Suomen sisäministeriön mukaan nuorten rikollisuuden vähentämisessä hyödynnetään sosiaali- ja terveystoimen, poliisin ja nuorisotoimen voimavaroja ja ammattilaisia. Nuorisorikollisuuteen pyritään siis vastaamaan monenlaisilla palveluilla sekä moniammatillisella yhteistyöllä.

2.3 Nuori rikoksentekijä, aikuistuminen ja desistanssi

Tutkielmassani tarkoitan nuorella rikoksentekijällä mihin tahansa rikoslajiin syylistynyttä nuorta. Suomessa Laki nuorista rikoksentekijöistä (262/1940) määrittää 1§ nuoren rikoksentekijän 15–20-vuotiaaksi. Käytän kuitenkin tutkielmassani hieman laajempaa tulkintaa aineistoani mukaillen. Käytän termiä rikoksentekijä rikollisen sijaan, sillä se on merkitykseltään hieman neutraalimpi. Rikollinen tavanomaisesti yhdistetään pitkäaikaiseen ja suunnitelmalliseen rikoksien tekemiseen, sekä siihen liittyvään elämäntapaan. Rikoksentekijä on yleinen termi myös julkisissa asiakirjoissa, kuten Laki nuorista rikoksentekijöistä (262/1940). Englanninkielisissä tutkimusartikkeleissa on yleistä viitata rikoskäyttäytymiseen sanalla offending, mikä tarkoittaa Oxfordin sanakirjan mukaan laittoman teon tekemistä tai sääntöjen rikkomista. Offending ei siis terminä välttämättä tarkoita lainrikkomista, vaan voi viitata myös sovittujen sääntöjen rikkomiseen. Offender taas viittaa tällaisen teon tekijään. Tutkielmani aineistoartikkeleissa rikoskäyttäytymisellä tarkoitetaan pääsääntöisesti juuri laittoman teon tekemistä, vaikka joitain viittauksia sääntöjen rikkomiseenkin on.

Perinteisesti aikuistuminen on nuorten siirtymää aikuisen rooleihin ja täten aikuisuuteen. Aikuistumisen siirtymään liittyy kiinteästi kypsyminen, joka on jossain määrin yksilöllistä (Coyle 2019, 1184). Glick (1998) nostaa tutkimuksessaan keskiöön neljä eri osa-alueetta, joilla kypsymistä tapahtuu: fyysinen, psyykinen, emotionaalinen sekä sosiaalinen. Vaikka kypsyminen ja aikuistuminen eivät ole synonyymejä, käytän niitä osittain sen kaltaisesti sen mukaan, mitä termiä aineistoartikkeleissa on käytetty. Aikuistuminen on aikaa, jolloin useat saavuttavat sen koulutustason, jolla he elättävät itsensä. Tällöin usein myös koetaan muutoksia ja mahdollisuuksia rakkaudessa, työssä sekä maailmankatsomuksessa. (Arnett ym. 2000, 469.) Väestötieteelliset muutokset ovat vaikuttaneet aikuistumiseen, minkä myötä Arnett ja kumppanit (2000) ovat ehdottaneet nuoruuden ja aikuisuuden väliin uutta kasvavan aikuisuuden (emerging adulthood) ikäjaksoa. Se ajoittuu ajanjaksoon, jolloin lapsuuden ja nuoruuden riippuvuus perheestä on jäänyt taakse, mutta aikuisuuden normatiivisia vastuita ei ole vielä omaksuttu. Näille kasvaville aikuisille on tyypillistä kokeilla eri mahdollisuuksia ja suuntia elämässä. (Arnett ym. 2000, 469.) Aikuisen roolien kehitykseen vaikuttaa myös sosiaaliset tekijät, kuten yhteisön odotukset henkilön elämästä sekä muiden huomioon ottaminen (Abeling-Judge 2020, 450).

Desistanssi on yksinkertaisimmillaan rikoskäyttäytymisen lopettamista. Lussier ja kumppanit (2015) pyrkivät tutkimuksessaan yhtenäistämään desistanssin käsitettä tarkastelemalla neljää eri tapaa käsitteellistä desistanssi. He nostivat esille neljä oleellista tekijää:

1) desistanssia rajoittaa varhaiskypsyys ja aiempi rikoskäyttäytyminen, 2) lopettamista edeltää rikoskäyttäytymisen vähentymisen -prosessi, 3) desistanssi viittaa mahdollisuuden ylläpitää rikoksettomuuden tila (eli on prosessi, joka voi mennä myös taaksepäin) ja 4) Rikoksettomuuden saavuttaminen aikuistumisen aikana on sidoksissa edeltäviin tekijöihin (Mt. 109–110). Desistanssi siis liittyy kypsytyteen, etenkin nuoruuden ja aikuistumisen taitteessa, kun kypsytydessä yksilöiden välillä on suuria eroja.

3. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

3.1 Aineiston keruu

Tutkielmani on tyypiltään laadullinen review -tutkimus eli kirjallisuuskatsaus, jossa tiedon koostaminen ja olennaisen esiin tiivistäminen on oleellista (Kallio 2006, 18). Pysin tässä kirjallisuuskatsauksessa aineistoartikkeleiden pohjalta vastaamaan tutkimuskysymykseeni: Millaisena nuorten rikoksentekijöiden aikuistuminen näyttäytyy heidän omasta näkökulmastaan? Finkin (2005, 17) mukaan review -tutkimuksen on tärkeää olla systemaattinen. Tämän vastakohta on subjektiivinen review -tutkimus, jossa tutkija valitsee itse analysoimansa julkaisut (mt.). Olen pyrkinyt systemaattisuuteen tutkielmassani käyttämällä tiettyjä hakusanoja, joiden tuloksia olen sitten tarkastellut. Tutkielmani on kuitenkin otanta tutkimuskentästä, jossa omat valintani ovat vaikuttaneet aineistoartikkeleiden valikoitumiseen.

Olen hakenut aineistokseni artikkeleita neljästä tietokannasta: Andor, Sociology Source Ultimate (Ebsco), Social Services Abstracts (ProQuest) ja Applied Social Sciences Index and Abstracts (ProQuest). Suurin osa löytyi Andorista (9), yksi Social Services Abstracts (ProQuest) -tietokannasta sekä yksi toisen aineistoartikkelin lähdeluettelosta. Kaikki löytämäni 11 artikkelia ovat vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita.

Käyttämässäni hakulausekkeissa oli erilaisia yhdistelmiä nuoruutta, rikoksentekijää sekä aikuistumista tarkoittavista termeistä. Nuoruuteen viittaavia termejä olivat young, juvenile ja adolescent. Näitä yhdistin rikoksentekijää tarkoittaviin termeihin, joita olivat offender ja criminal. Hakulausekkeisiin aikuistumisen toin mukaan pääsääntöisesti fraasilla "transition to adulthood", mutta kokeilin myös sanoja maturity, maturation, independence ja "becoming an adult". Näiden sanojen lisäämisellä löysin yhden sopivan artikkelin lisää aineistoon.

Nuorilla rikoksentekijöillä myös yhteiskuntaan palaaminen liittyy usein aikuistumiseen ja ne nivoutuvat yhteen. Pohdinnan jälkeen en kuitenkaan lisännyt yhteiskuntaan paluuseen liittyviä sanoja, esimerkiksi re-entry ja reintegration, hakutermeihin, sillä en halunnut tietoisesti painottaa hakua siihen suuntaan. Lisäksi tämä olisi rajannut hakua rikoksentekijöihin, jotka ovat vapautuneet vankilasta. Halusin kuitenkin mahdollistaa aineistoon myös sellaisten artikkelien valikoitumisen, jotka koskevat esimerkiksi vankilassa tai ehdonalaisessa aikuistumista. En myöskään rajannut rikoslajia, sillä halusin käsitellä yleisesti nuoria rikoksentekijöitä riippumatta rikoslajista.

Artikkeli oli sopiva aineistooni, jos se käsitteli nuorten rikoksentekijöiden aikuistumista nuorten omasta näkökulmasta. Käytännössä artikkeleiden aineistonkeruu oli toteutettu joko nuorten haastatteluina tai kyselytutkimuksina. Artikkelin tuli myös olla tieteellisesti vertaisarvioitu ja kirjoitettu suomeksi tai englanniksi.

3.2 Aineiston kuvaus

Olen valinnut yllä kerrottujen valintaperusteiden mukaisesti aineistooni 11 artikkelia. Aineistoartikkeleissa on käytetty sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Tutkimuksista seitsemän oli haastattelututkimuksia. Neljä artikkelia hyödynsi muiden keräämää dataa Pathways to desistance, TRACS ja National Longitudinal Survey of Youth 1997 tutkimusten yhteydessä. Tämä data oli kerätty haastatteluiden ja kyselyiden avulla. Tutkimusten otanta vaihteli kahdeksasta 8984 henkilöön. Miehet olivat naisia enemmän edustettuina. Useassa artikkelissa tähän vaikutti se, että naiset olivat aliedustettuina tutkimuksen kohderyhmässä, joten heitä valikoitui luonnollisesti miehiä vähemmän. Artikkeleista kolme käsitteli vain miehiä, mutta muissa oli mukana molemmat sukupuolet. Monet tutkimukset käsittelivät nuoria rikoksentekijöitä hyvin yleisesti, mutta joukossa olivat myös artikkeleita, jotka kuvasivat vankilassa olleita nuoria (Edwards & van den Eynde 2013; Arditti & Parkman 2011), nuoria rikoksentekijöitä (Unruh ym. 2003), jotka olivat myös isiä sekä sijaishuollon ja nuorten oikeusjärjestelmän kaksoisasiakkaita (Simmons-Horton 2021). Aineisto on kuvattu liitteessä 1.

Enemmistö (7) tutkimuksista sijoittui Yhdysvaltoihin ja muut (4) sijoittuivat Irlantiin, Skotlantiin, Yhdistyneisiin kuningaskuntiin ja Australiaan. Koska tutkimuksen keskiössä oli siirtymä aikuisuuteen, tutkimuksissa on erilaisia ikähaarukoita, jotka pitävät sisällään siirtymää nuoruudesta aikuisuuteen. Useiden tutkimusten ikähaarukka oli 18–24, mutta eräässä tutkimuksessa nuorimmat olivat 11-vuotiaita. Vanhimmillaan yhdessä tutkimuksessa oli 33-vuotias henkilö, mutta tässä tutkimuksessa keskityttiin aiempiin kokemuksiin nuoruudesta ja varhaisesta aikuisuudesta. Osaltaan suurempi ikähaarukka on mahdollistanut tutkimuksissa kattavampaa pohdintaa varhaisempien ikävuosien yhteydestä siirtymään nuoruudesta aikuisuuteen sekä aikuistumisen yhteydestä myöhempään aikuisuuteen. Aineistoartikkeleista suurin osa on kriminologian tieteenalalta (Abeling-Judge 2020; Coyle 2019; Kang 2019; King ym. 2007; Melrose 2004), mutta mukana on myös nuorisotutkimuk-

sen (Barry 2010; Edwards & van den Eynde 2013; Wright ym. 2014), perhesuhteiden (Arditti & Parkman 2011), psykologian (Unruh ym. 2003) ja sosiaalityön (Simmons-Horton 2021) tieteellisissä lehdissä julkaistuja artikkeleita.

3.3 Aineiston analyysi

Käytän tutkimusmetodina teemoittelua, jonka avulla aineistosta pyritään nostamaan tutkimuksen kannalta olennaiset aiheet (Juhila 2014). Teemoittelun avulla kartoitan nuorten rikoksentekijöiden aikuistumisen kokemuksia. Tutkielmassani teemoittelu toteutuu siten, että pyrin tuomaan esille aineistostani aikuistumiseen liittyvät teemat ja näkökulmat. Aloitin aineiston käsittelyn lukemalla kaikki artikkelit kokonaisuudessaan. Samalla tiivistin artikkeleista oleellista tietoa taulukkoon, kuten vastaajien ikähaarukka ja lukumäärä, tutkimuksen tarkempi kohderyhmä, aikuistumisen teemat yleisesti, analyysimenetelmä sekä keskeiset tulokset. Artikkeleiden perustiedot löytyvät liitteestä 1.

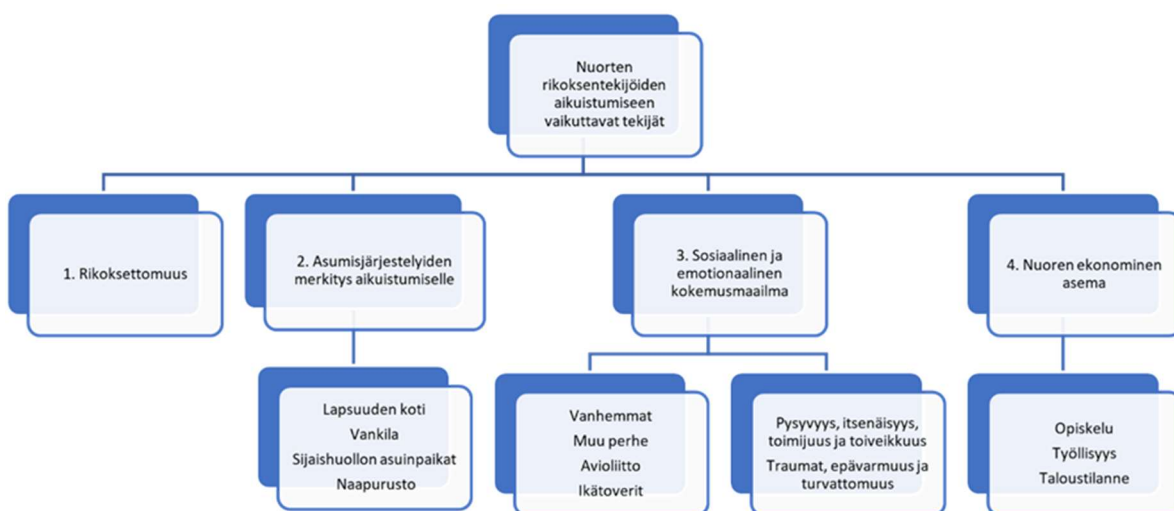
Taulukon pohjalta tein itselleni listaa esille nousevista aikuistumisen teemoista ja aloin pohtimaan niiden yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Teemoittelussa aineistoa on tarkoitus käsitellä niin, että analyysin tuloksena syntyy uusia teemoja (Juhila 2014). Luin artikkeleiden tulososiot uudelleen, jotta saisin aineistoartikkeleiden tuloksista luotua uusia jäsennyksiä. Tein samalla muistiinpanoja tulosten toistuvuuksista, ristiriidoista ja mahdollisista pääkäsitteistä, joiden alle teemat jäsentyisivät luonnollisesti. Käsitelin näitä muistiinpanoja vielä värien avulla, minkä avulla muodostin neljä teemaa. Pyrin nostamaan aineistosta tyypillisiä ja keskeisiä aikuistumisen piirteitä ja teemoja, mutta kuten Juhila (2014) tuo tekstissään esille, teemat ovat tutkijan nostamia ja täten jossain määrin subjektiivisia.

Yleisesti ottaen perinteiset aikuistumisen piirteet, kuten työllisyys, itsenäinen asuminen, taloudellinen tilanne sekä opiskelu, korostuivat aineistoartikkeleissa. Tutkimuksessa on tunnistettu, että perinteiset aikuisuuden piirteet eivät välttämättä enää vastaa nykyajan käsitystä aikuistumisesta (ks. Arnett 2000, Coyle 2019). Tämän takia kiinnitin huomiota siihen, nousivatko perinteiset aikuistumisen piirteet esille erityisesti tutkimusten kysymysten asettelujen tai muun vastaavan johdosta. Aineistoartikkelien perusteella nämä piirteet ovat nuorille itselleen tärkeitä ja he nostivat niitä keskusteluun. Coyle (2019) raportoi tutkimuksessaan saman havainnon: ”Kun nuoria pyydettiin priorisoimaan aikuistumisen kaikista tärkeimpiä piirteitä, perinteiset siirtymäkeinot eivät kertaakaan jääneet pois keskustelusta.”

Aineistoartikkelien tulokset kuitenkin osoittavat, että nämä tekijät tulevat aiempaa myöhemmin ajankohtaiseksi nuorten elämässä. Tämä näkyi koulusta valmistumisen, työelämään siirtymisen sekä avioliiton solmimisen kohdalla.

Aineistoartikkeleissa nostettiin esille myös tekijöitä, jotka olivat nuorten elämänpoluilla johtaneet rikoskäyttäytymiseen. Näillä tekijöillä on tämän kautta epäsuora vaikutus nuorten aikuistumiseen. On hyvä kuitenkin muistaa, että nämä taustatekijät vaikuttavat sinällään myös suoraan aikuistumisen prosessiin. Tämän takia avaan hieman aineistossa olevia oleellisia taustatekijöitä. Näitä ovat perhe ja muut sosiaaliset suhteet, päihteet, psyykkiset ja emotionaaliset traumat. Useat nuoret toivat esille, että heillä on lapsuudessa ollut väkivaltainen tai haitallinen perhe. Kokemuksia oli vanhempien haitallisesta päihteiden käytöstä sekä monenlaisista traumoista, kuten seksuaalista hyväksikäyttöä ja tahallista palovammojen aiheuttamista. Barryn (2010) mukaan erityisesti naisilla rikoskäyttäytymisen aloittamiseen liittyi tämän tyyppisiä traumoja. Rikoskäyttäytymisen taustasyinä oli myös omaa päihteiden käyttöä sekä sääntöjenvastaisten ikäisten kanssa ajan viettäminen. Vaikka nämä syyt toistuivat aineistoartikkeleissa useamman kerran, tutkimuksissa mukana olleilla nuorilla on monenlaisia taustoja. Osa tulee tavanomaisista ja turvallisista oloista, kun taas toisilla on hyvin rajujakin kokemuksia taustalla.

Teemoittelun tuloksena muodostin neljä teemaa koskien nuorten rikosentekijöiden aikuistumista, jotka ovat rikoksettomuus, asumisjärjestelyiden merkitys aikuistumiselle, sosiaalinen ja emotionaalinen kokemusmaailma ja nuoren ekonominen asema. Näiden teemojen alle asettuu useita eri aiheita, jotka on teemojen lisäksi esitetty kuviossa 1.

Kuvio 1. Teemoittelun tuloksena muodostetut teemat ja niiden keskeiset sisällöt

Teemat eivät rajoitu vain rikoskäyttäytymisestä nouseviin aiheisiin, vaan ne pyrkivät kartoittamaan nuorten aikuistumista kokonaisuutena sellaisena, kuin se aineistoartikkeleissa näyttäytyy. Teemoissa esiintyy jonkin verran myös päällekkäisyyttä, koska monet aiheet koskettavat niin tiivisti useaa elämän osa-aluetta. Lisäksi aiheita, jotka näkyvät teemojen lomassa ovat päihteiden käyttö sekä erot miesten ja naisten välillä. Nämä eivät nousseet niin keskeisiksi, että olisivat luoneet omat teemansa, mutta näkyivät aineistoartikkeleissa useampaan otteeseen.

4. NUORTEN RIKOKSENTEKIJÖIDEN AIKUISTUMISEEN VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

4.1 Rikoksettomuus

Aineistoa läpileikkaava teema oli aikuistumisen ja rikoksettomuuden toisiaan edistävä suhde. Nuorten kokemus oli, että rikoksettomuus on kypsymisen ja aikuistumisen perusta. Coylen (2011, 1194) mukaan tämä kulkee myös toiseen suuntaan: ”Koettu kypsyys voi olla kriittinen nuoren aikuisen rikoksettoman minäkuvan ja identiteetin luomisessa.” Kypsymisen ja rikoskäyttäytymisen välillä koettiin ristiriita, joka kannusti desistanssiin. Edut, kuten ikäisten hyväksyntä, joita rikoskäyttäytyminen oli nuoruudessa tuonut, jäivät kasvaessa ja kypsyessä haittojen varjoon (Barry 2010). Sosiaalisten verkostojen ja vastuiden merkitys kasvoi ja nuoret halusivat kypsyä aikuisuuteen ja perinteisiin mahdollisuuksiin ja vastuihin. Jos rikoksettomuutta ei ollut vielä saavutettu, tulevaisuuden suunnitelmat sisälsivät usein toiveen itsestä rikoksettomana ja kypsänä aikuisena.

Toisaalta siirtymää vapauteen kuvattiin niin kuormittavana, että samalla oli hyvin vaikea tehdä pidemmän ajan päätöksiä tai keskittyä tulevaisuuteen (Edwards & van den Eynde 2013). Tämä saattaa oleellisesti vaikeuttaa samanaikaista aikuisuuden siirtymää. Huumeiden käytön lopettaminen miellettiin siihen aikaan, kun aikuistutaan ja asetutaan aloilleen omaan kotiin oman perheen kanssa (Melrose 2004). Tavallaan tässäkin siis aikuistuminen parhaimmillaan tukee huumeiden käytön lopettamista. Kuitenkin mitä pidempään omaa kotia ja perhettä odotetaan, sen epätodennäköisempää huumeiden käytön lopettaminen on. Barry (2010) toi tutkimuksessaan esille myös näkökulma siitä, että nuoria saatetaan jopa syrjiä yhteiskunnan toiminnassa nuoren iän ja aseman takia. Tämä ei edistä nuorten siirtymää aikuisuuteen ja rikoksettomuuteen, vaan vie kauemmas siitä. Jos nuori ei kykene saamaan tunnustusta rehellisin keinoin saattaa hän kokea houkutusta etsiä tätä rikoskäyttäytymisen keinoin. On siis oleellista, että nuoret kokevat aikuisten luottamusta ja kunnioitusta siirtymissään.

Monet nuoret olivat kokeneet olevansa jo kypsiä ja melko aikuismaisia. Joitain vuosia myöhemmin olevissa haastatteluissa he kuitenkin ajattelivat olleensa tuolloin vielä hyvin nuoria ja epäkypsiä: ”nuori tyhmä lapsi, joka, kyllä, luuli olevansa valmis maailmaan” (Edwards & van den Eynde 2013, 6) Osa nuorista koki, että heidän oli pakko kasvaa ai-

kuisseksi liian aikaisin tai ainakin omaksua aikuisten rooleja. Jälkikäteen he kokevat olevansa nyt paljon valmiimpia, viisaampia ja kypsempiä aikuisuuteen. (Coyle 2019; Melrose 2004; Simmons-Horton 2021.) Jotkut nuorista tekivät edelleen rikoksia, koska siitä oli tullut heillä tapa. Näistä nuorista etenkin miehet kokivat vielä aikuisuudessakin maineen menestyvänä rikollisena tärkeäksi, vaikka se toi haittapuoliakin (Barry 2010). Yhä aikuisuudessa-kin rikoksia tekevien henkilöiden näkökulma aikuistumisesta jää kuitenkin hyvin vähäiseksi, koska desistanssin ja aikuistumisen teema on aineistoartikkeleissa niin vahva.

4.2 Asumisjärjestelyiden merkitys aikuistumiselle

Sillä missä nuoret asuivat, oli vaikutusta aikuistumiselle. Nuorten kokemuksissa asuinpaikkoja olivat lapsuuden koti, vankila, sijaishuollon asuinpaikat sekä laajemmin naapurusto. Kokemukset olivat osittain ristiriitaisia nuorten välillä, mutta myös henkilökohtaisella tasolla. Lapsuuden koti oli hämmentävä paikka nuorelle aikuistua. Edwards ja van den Eynde (2013) sekä Arditti ja Parkman (2011) kuvaavat tutkimuksissaan useita nuoria, jotka ovat juuri vapautuneet vankilasta tai muista rikosseuraamuksista ja yrittivät päästä omille jaloilleen. Nämä nuoret kuvasivat, että lapsuuden perheen ja etenkin omat vanhemmat olivat suuri tuki niin emotionaalisesti, taloudellisesti kuin käytännön asioissakin. Tällä oli kuitenkin myös varjopuolensa, sillä riippuvuus perheen tuesta oli ristiriidassa monien nuorten aikuisuuden käsitysten kanssa. Lapsuuden kodissa nuoren oli vaikea tuntea itsensä kypsäksi ja pystyväksi ja perheen vaikutus nuoren itsenäisyydelle välttämättä ollut aikuistumista tukeva: ”Kuitenkin kotiin palattaessa [vankilasta] huolestuneet perheenjäsenet olivat todennäköisemmin rajoittamassa, kuin edistämässä, juuri saatua itsenäisyyttä” (Edwards & van den Eynde 2013, 10).

Useat tutkimukset (Edwards & van den Eynde 2013; Arditti ja Parkman 2011; Barry 2010; Coyle 2019; Abeling-Judge 2020; Simmons-Horton 2021; Unruh ym. 2003) käsittelivät nuoria, jotka olivat viettäneet aikaa vankilassa. Kokemukset vankilan vaikutuksesta aikuisuuteen vaihtelivat paljon. Siirtymät vankeuteen ja sieltä pois koettiin osin jopa kaoottisina (Coyle 2019), mikä sai nuoren mielen entistä pahempaan myllerrykseen. Vapauteen valmistaminen oli osalla puutteellista, mikä teki siirtymän takaisin yhteisöön hyvin ras-kaaksi. Heitä ei myöskään valmistettu ”rikollisen statukseen turvaamalla mahdollisuuksia, jotka edistävät kehityksellisiä siirtymiä ja [yhteisöön] paluun onnistumista.” (Arditti & Parkman 2011, 215.) Vankila ympäristön koettiin pakottavan nuoren identiteettiä ja käyttäyty-

mistä malliin, joka on ristiriidassa psykososiaalisen kypsyyden kanssa. Lisäksi ehdonalaisen vankeuden koettiin rajoittavan etenemistä, koska usein toistuvat tapaamiset olivat pois tuottavan työn tekemisestä (Edwards & van den Eynde 2013).

Vankilassa oloon liittyi myös paljon päinvastaisia kokemuksia. Vankeuden koettiin olevan pysäytys, joka sai aikaan käännekohdan elämässä ja rikoskäyttäytymisessä. Vankauudessa olo nähtiin mahdollisuutena, joka antoi nuorille perspektiiviä, aikaa kasvaa ja oppia itsestään sekä uuden alun. (Edwards van den Eynde 2013). Abeling-Judgen (2021, 466) tulosten mukaan "[e]rityisesti kiinnostava havainto on, että vankeudessa vietetty aika lisää psykososiaalista kypsymistä ja identiteettiä kehitystä." Vankilassa oli usein mahdollisuus tai jopa pakko interventioille, kuten päihteiden käytön katkaisu, sekä opiskelulle. Erityisesti opiskelu koettiin mahdollisuutena löytää itselle sopiva ammatillinen kiinnostus sekä tavoitella sitä (Edwards van den Eynde 2013; Simmons-Horton 2021). Vankeus saattoi jopa parantaa opiskelumahdollisuuksia, sillä vapaudessa kalliiksi tuleva opiskelu oli paikoin maksutonta. Lisäksi vankilan välttäminen oli myös yksi tärkeä syy lopettaa rikollisuus (Barry 2010).

Simmons-Horton (2021) tarkasteli tutkimuksessaan sijaishuollon paikoissa asuvia tai asuneita rikoskäyttäytyviä nuoria. Nämä paikat saattoivat olla joko sijaisperheitä tai laitoksia. Osa näistä nuorista koki, että rikoskäyttäytyminen oli saanut alkunsa juuri sijaishuollon takia. Aineiston nuorilla, jotka olivat sekä rikosseuraamuslaitoksen, että sijaishuollon asiakkuudessa oli paljon huonoja kokemuksia, jotka hankaloittivat myös aikuisuuden siirtymää. Useilla sijaishuollon paikka oli vaihtunut usein, jolloin niin tuttu ympäristö kuin ihmisetkin muuttuivat. Sijoitus saattoi myös olla kaukana entisestä asuinpaikasta, jolloin nuorilta saattoi kokonaan puuttua läheiset, jotka voisivat tukea siirtymää aikuisuuteen. Pahimmillaan eräs nuori kertoi, että oli jopa tehnyt rikoksia päästäkseen sijaishuoltopaikastaan mieluummin vankilaan. Pääsääntöisesti koettiin, että palvelut eivät onnistuneet kunnolla vastaamaan kahden systeemin asiakkaiden tarpeisiin. Tätä kokemusta vahvistivat myös Melrosen (2004) tutkimuksen nuorten kokemukset päihdepalveluiden ja rikosseuraamuslaitoksen päällekkäisestä asiakkuudesta. Positiivisina tekijöinä lastensuojeluasiakkuudessa nuoret toivat esille mahdollisuuden maksuttomaan opiskeluun ja asianajajan käyttöön.

Eräs toistuva tekijä näiden nuorten kohdalla oli se, että useilla nuorilla elämästä puuttui normaalius. Eräessä haastattelussa nuori kertoo, että jos halusi käydä jossain, joutui käymään läpi "normaaliuden prosessin", jossa allekirjoitettiin paljon papereita ja järjestettiin tapaaminen (Simmons-Horton 2021, 593). Nuoret eivät esimerkiksi välttämättä osanneet

käyttää rahaa ja ajaa autoa tai eivät saaneet harrastaa liikuntaa kuten jalkapalloa, käydä elokuvissa tai seurustella. Tämä rajoitti nuorten aikuistumista, koska kehitystä sosiaalisissa suhteissa, itsenäisyydessä ja vastuunkannossa tapahtuu tällaisissa iän mukaisissa normaaleissa tehtävissä. Kun systeemien piiristä sitten poistuttiin, oli vaikea sopeutua itenäiseen elämään.

Aineistossa kokemukset naapuruston vaikutuksista keskittyivät nimenomaan huono-osaisiin alueisiin (Wright ym 2014; Melrose 2004; Coyle 2019; Barry 2010). Myös näissä kokemuksissa normaaliuden puute nousi esille. Näillä nuorilla ei välttämättä ollut samanlaisia mahdollisuuksia saavuttaa tavanomaisia aikuistumisen piirteitä, kuten opiskelua tai työpaikkaa. Melrose (2004) esitti tutkimuksessaan näiden mahdollisuuksien lisäämistä yhdeksi keinoksi parantaa huono-osaisten nuorten asemaa. Paikoittain huono-osaisuus siis vaikutti kerrostuvan asuinpaikan lisäksi elämän muille osa-alueille. Coylen (2011, 1187) mukaan myös "[s]osiaalisesti ulossuljetuissa ja marginaalisissa yhteisöissä kasvatetuista monet [haastatteluihin] osallistujat pakotettiin kohtamaan puutetta, väkivaltaa ja rikollisuutta nuoresta pitäen." Tällaisten tekijöiden seurauksena nuoret myös joutuivat pitämään puolensa sekä kasvamaan nopeasti aikuisiksi. Näissä tilanteissa oli kuitenkin yleistä, että kun rikoskäyttäytymisestä jäätiin kiinni, otettiin myös aikuisuuden rintamalla takapakkia. Tarvittiin taas muiden apua, kun itsensä elättäminenäkään ei välttämättä ollut mahdollista.

4.3 Sosiaalinen ja emotionaalinen kokemusmaailma

Nuorten rikoksentekijöiden aikuistumiseen vaikuttavat monet sosiaaliset tekijät. Tärkeimpiä näistä tekijöistä ovat vanhemmat ja muu perhe, avioliitto sekä ikätoverit. Vanhempien rooli oli usealla melko keskeinen, koska aikuistumisen kynnyksellä olevat nuoret olivat vielä kohtuullisen nuoria. Moni asui lapsuuden kodissaan ja alaikäiset usein tarvitsevat vielä käytännön asioissa vanhempien apua. Aineistossa näkyi, että hyvät suhteet vanhempiin ja perheeseen tukevat aikuistumisen siirtymää (Abeling-Judge 2020; Edwards & van den Eynde 2013; Arditti & Parkman 2011). Näissä tutkimuksissa useat nuoret raportoivat arvostavansa perheen apua ja tukea ja perheen säästäminen murheelta oli yksi motiivi rikoksettomuudelle. Vanhemmat saattoivat tukea taloudellisesti ja käytännön asioissa, mutta heillä oli vaikutusta myös nuoren emotionaaliseen ja psyykkiseen terveyteen. Vanhemmat olivat avuksi arjessa: "Hän asui myös mieluummin kotona, koska "voisi jutella äi-

din ja isän kanssa.” (Edwards & van den Eynde, 2013, 9). Toisaalta perheen tuesta riippuvaiseksi tuleminen saattoi hidastaa aikuistumisen prosessia, koska se oli ristiriidassa itsenäistymisen kanssa (Edwards & van den Eynde 2013; Arditti & Parkman 2011).

Abeling-Judgen (2020) tutkimuksen mukaan huonot suhteet vanhempiin ja heidän vihamielisyytensä (parental hostility) hidasti nuorten psykososiaalista kypsymistä. Useat nuoret eivät hakeneet tukea aikuistumiseen tai mihinkään muuhunkaan perheeltä (Barry 2010). Vanhempien luona asuminen ei välttämättä ollut mahdollista, vaan koettiin haitallisena, koska se aiheutti konflikteja perheessä (Coyle 2019). Huonot suhteet nuoren ja vanhempien välillä ennustivatkin aikaisempaa kotoa pois muuttamista (Edwards & van den Eynde 2013). Vaikka vanhempien vihamielisyys aineiston mukaan hidasti psykososiaalista kypsymistä, se edisti aikuisuuden rooleihin kypsymistä. Tämä vahvistaa käsitystä siitä, että näiden perheiden nuoret muuttivat aiemmin omilleen.

Barryn (2010, 133–134) mukaan ”nuoruus on ajanjakso, jolloin rajat hämärtyvät, ohjaus ja tuki usein vähentyvät tai siirtyvät lähteestä (perhe) toiseen (ystäväpiiri) eikä vastuita vielä täysin tiedosteta päteviksi ja pysyviksi.” Aikuistuesssa nuorten elämään siis tulee mukaan erilaisia sosiaalisia tekijöitä. Aineistossa vertaiset ja avioliitto nousivat esille nuorten aikuistumisen kokemuksissa. Etenkin jos perhesuhteet olivat monimutkaisia, olivat vertais-suhteet usein tärkeitä (Barry 2010). Jos vertaiset olivat sääntöjenvastaisia (eng. deviant) saattoi vuorovaikutuksella olla negatiivisia seurauksia, kuten hieman suurempi todennäköisyys uusinta rikollisuuteen (Wright ym. 2014). Vertaissuhteiden huono vaikutus korostui huumeita käyttävien nuorten parissa: ”Tulemalla hyväksytyksi vertaisryhmissä, joissa huumeiden käyttö, työttömyys ja mahdollisesti kodittomuus tai turvattomat asumisjärjestelyt ovat normeja, heidän sosiaalinen syrjäytymisensä juurtuu entistä syvemmälle” (Melrose 2004, 337). Abeling-Judge (2020) kuvaa tutkimuksessaan, että vertaisten kanssa vietetty aika saattoi myös luoda neutraalin vaikutuksen, joka ei tukenut aikuistumista muttei sitä myöskään rajoittanut. Parhaimmillaan vahva suhde vertaisen kanssa, kuten seurustelu, oli tukemassa nuoren rikoksettomuutta ja aikuistumista (Edwards & van den Eynde 2013). Useaan kertaan nousi esille se, että energian keskittäminen prososiaaliseen kanssakäymiseen helpotti siirtymää rikoksettomuuteen.

Avioliitto ja lapset olivat monilla vielä tulevaisuuden suunnitelmia. Tähän saattoi vaikuttaa se, että rikoksia tekevien nuorten pääsy parisuhderooleihin oli erilainen kuin rikoksettomilla nuorilla (Kang 2019). Kangin (2019) mukaan he myös kokevat perinteistä epäviral-

lista kontrollia merkittävästi harvemmin ja myöhemmin. Rikostaustasta riippumatta naimisiinmeno on yleisesti myöhästynyt ja nuoret ovat useammin sinkkuja pitkälle aikuisuuden siirtymään. Kingin ja kumppaneiden (2007) tutkimus esittää, että miehillä avioliitto ehkäisee naisia enemmän rikoskäyttäytymistä ja ne, joiden naimisiinmeno on epätodennäköisintä, hyötyvät siitä eniten. Naisilla avioliitto taas ei vähentänyt yhtä paljon rikoskäyttäytymistä. Tähän tulokseen tosin vaikutti se, että naiset jo lähtökohtaisesti tekivät vähemmän tai ei yhtään rikoksia, jolloin vähennystä ei 'tarvittukaan' yhtä paljon. Aineiston mukaan miehet solmivatkin avioliittoja itseään vähemmän rikoskäyttäytyvien naisten kanssa ja naiset itseään enemmän tai saman verran rikoskäyttäytyvien miesten kanssa (King ym. 2007).

Toisaalta naiset kuitenkin raportoivat ihmissuhteiden tärkeydestä aikuistumisessa. Coylen (2019) tutkimuksessa tärkeimmäksi he nostivat vanhemmuuden. Unruh ja kumppanit (2003) tutkivat miehiä, jotka olivat vanhempia ja jotka eivät olleet. Heistä isät palasivat vankilaan suuremmalla todennäköisyydellä, kuin ei-isät. Tutkimuksen mukaan vaikuttaa siltä, että jo nuorena isäksi tulleet miehet ovat yksilöitä, joihin kohdistuu useita riskitekijöitä. Jos he kuitenkin onnistuivat työllistymisen ja palveluiden avulla pysymään yhteisössä 18 kuukauden ajan, jäivät he ei-isiä todennäköisemmin yhteisöön pysyvästi.

Useassa aineistoartikkelissa nuorten maailmaa väritti vahvasti turvattomuus, epävarmuus ja riskit (Simmons-Horton 2021; Melrose 2004; Coyle 2019; Barry 2010). Onnistunut siirtymä aikuisuuteen tällaisessa tunnemaailmassa ei varmastikaan ole yksinkertaista. Nuorille aikuistuminen oli pysyvyyden, itsenäisyyden sekä toimijuuden tavoittelemista. Coyle (2019) raportoi, että erityisesti miehille autonomia ja itsenäisyys olivat tärkeitä tekijöitä aikuistumisessa. Aikuistumisen määrittely omalla kohdalla oli kuitenkin haastavaa, eikä itseä useimmiten koettu "täysin aikuiseksi". Monet nuoret kokivat olevansa kehityksellisesti muita jäljessä, mihin liittyivät vahvasti perinteiset aikuisuuden piirteet, kuten työttömyys tai koulun kesken jääminen (Arditti & Parkman 2011). Toisaalta osa nuorista oli joutunut jo nuorena omaksumaan aikuisuuden rooleja, kuten isän roolin paikkaaminen tai perheen rahallinen elättäminen (Coyle 2019).

Sekä rikoskäyttäytymiseen että huumeiden käytön aloittamiseen vaikuttivat aineiston mukaan emotionaaliset tekijät, kuten traumat ja turvattomuus sekä hyväksynnän ja jännityksen haku (Simmons-Horton 2021; Coyle 2019; Barry 2010; Melrose 2004). Traumaattisten tapahtumien myötä nuorten oli aikuisuudessa vaikea solmia luottavaisia suhteita (Simmons-Horton 2021) ja romanttisissa suhteissa näkyi näiden ongelmien käsittely (Edwards

& van den Eynde 2013). Arditti ja Parkman (2011) nostavat esille, että nuoret myös aistivat herkästi muiden epävarmuuden omalla kohdallaan ja sisäistivät tätä itse. ”Erityisesti löysimme, että huono-osaisuus voi johtaa sosiaalipsykologiseen prosessiin, jossa yksilöt kokevat tavoite muurin” raportoivat Wright ja kumppanit (2014, 1794). Tavoite muuri tarkoittaa yksilön huonoja mahdollisuuksia toteuttaa toiveitaan. Aineiston (Wright ym. 2014; Simmons-Horton 2021; Melrose 2004) mukaan vaikutti siltä, että huono-osaiset nuoret toivoivat tavanomaisen aikuistumisen saavuttamista, mutta eivät kokeneet sitä mahdolliseksi.

Emotionaalisista ja psyykkisistä haaveista huolimatta nuoret olivat toiveikkaita tulevaisuuden suhteen. Tämä tuli esille useissa aineiston tutkimuksissa: ”Kahden systeemin asiakkuuden moninaisista haasteista huolimatta, nämä osallistujat osoittivat syvällisen oivaltamisen hetkiä, resilienssiä ja he ilmaisivat toivoa tulevaisuudelleen” (Simmons.Horton 2021, 594). Haastatteluhetkellä kokemus omasta kypsyydestä auttoi nuoria näkemään tulevaisuuden itsensä ja identiteettinsä toivottavana ja puoleensavetävänä (Edwards & van den Eynde 2013). Nuoret myös kokivat jo saavutetut muutokset itsessään ja identiteetissään tärkeinä saavutuksina kypsymisessä ja kehityksessä kohti aikuisuutta (Coyle 2019).

4.4 Nuoren ekonomisen asema

Aineistossa nuoret rikoksenteekijät nostivat esille myös opiskelun ja työllisyyden sekä raha-asioiden merkitystä aikuistumiselleen. Erityisesti opiskeluiden loppuun saattaminen ja työllistyminen nähtiin usein tärkeinä aikuistumisen tekijöinä (Edwards & van den Eynde 2013; Arditti & Parkman 2011; Coyle 2019; Unruh ym. 2003; Kang 2019). Oli melko tyypillistä, että rikoksia tekeillä nuorilla opiskelu oli jäänyt taka-alalle tai kokonaan keskeytynyt jossain vaiheessa. Syinä tähän olivat sekä omaehtoinen lopettaminen että koulusta erottaminen. Monet jatkoivatkin siitä mihin olivat jääneet myöhemmin aikuisiällä. Useilla opiskelun jatkaminen ja valmistuminen olivat tulevaisuuden tavoitteita. Simmons-Hortonin (2021) ja Edwardsni ja van den Eynden (2013) tutkimuksissa nousi esille, että vankeus saattoi tukea opiskelun mahdollisuuksia ja herättää halun edetä elämässä tavanomaiseen työelämään. Nuoret myös raportoivat, että muut saavutukset, kuten ajokortin suorittaminen (Coyle 2019), tukivat nuoren kokemusta omasta kypsyydestään.

Työllistyminen korostui aineistoartikkeleissa yhtenä aikuisuuden tärkeimmistä piirteistä. Laajalti ongelmaksi koettiin se, ettei mahdollisuutta työllistymiseen rikostaustalla ollut. Aineiston tutkimusten mukaan nuorten rikollisten työllistyminen on haastavaa: ”Rikoskäyttäytyvät nuoret kokevat kaikista todennäköisimmin työttömyyttä tai osa-aikatyötä ja sinkkuutta

aikuisuuden siirtymän aikana” (Kang 2019, 197) ja ”Työllisyys oli syvällisen tärkeää osallistujille, mutta tuloa tuottava työ oli saavuttamattomissa suurimmalle osalle entisistä rikollisista” (Arditti & Parkman 2011, 212). Työllistymisen ongelmat saattoivat johtaa kokemukseen sosiaalisesta ulossulkemisesta tai jopa takaisin rikoksien tekoon. Isiä tutkivan aineistoartikkelin (Unruh ym. 2003) tulokset esittivät, että työllistyminen toimi vahvemmin suojaavana tekijänä iseillä, kuin ei-iseillä. Tämä näytti tukevan niin rikoksettomuutta, kuin aikuistumistakin. Työllistymisen tärkeys iseille saattaa osin selittyä isän sosiaalisella roolilla sekä elatusvelvollisuutena, jolloin tulojen tärkeys kasvaa.

Yleisesti ottaen rikollisten nuorten keskuudessa tapahtuu pientä, mutta tasaista kasvua työllisyydessä. Työllistymisen taso ei kuitenkaan saavuta rikoksettomien nuorten työllistymisen tasoa. Erityisesti vakaan, kokoaikaisen ja todennäköisesti desistanssia edistävän työn löytäminen oli haastavaa. (Kang 2019.) Nämä vahvistavat käsitystä siitä, että rikoksia tekevien tai rikostaustaisten ja rikoksettomien nuorten pääsy työhön on erilainen. Vaikka työllistymisen merkitys onkin suuri desistanssin ja aikuistumisen prosesseissa, ehdottaa Barry (2010) ettei se välttämätön ole. Hänen tutkimuksessaan 24/28 osallistujasta oli saavuttanut desistanssin, vaikka heillä ei ollut työpaikkaa. Työllistymisen merkitys saattoi myös erota naisten ja miesten välillä, sillä Kang (2019) toi esille, että naisilla aikuistumiseen sisältyi usein avioliittoa ja äitiyttä ilman ulkopuolista palkkatyötä. Nämä voivat työllistymisen ohella olla tärkeitä aikuistumisen piirteitä.

Usealla nuorella taloustilanne haastoi aikuistumista. Hankaluutta tuotti se, että aiemmin monet olivat saaneet elantonsa laittomista toimista. Kun suuri osa sitten pyrki aikuistumisen yhteydessä myös rikoksettomuuteen, oli itsensä elättäminen vaikeaa. Etenkin, koska työllistyminen rikostaustalla oli vaikeaa. Tämä saattoi viedä pohjan jo saavutetulta taloudelliselta itsenäisyydeltä: ”he elivät itsenäisesti ja rahoittivat itsensä ja [lapsuuden] perheensä laittomien toimien tuotoilla, ottamalla vastuuta kotitalouden laskujen maksamisesta, ruoan hankkimisesta ja varmistamalla, että perheellä oli asunto.” (Edwards & van den Eynde 2013, 4) Tilanne oli erityisen hankala, jos samalla perheeltä hävisi tuloja, jolloin he eivät välttämättä kyenneet rahallisesti auttamaan ja jäivät itsekkin vähemmälle. Osalla tulotaso myös tippui rajusti. Kun vanhaa elintasoja ei pystynyt enää kustantamaan oli vaihtoehtoina joko rikoskäyttämisen jatkaminen tai uuteen tulotasoon sopeutuminen. Barryn (2010) mukaan raha oli yksi suurimmista syistä rikoskäyttämisen jatkamiseen.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä laadullisessa kirjallisuuskatsauksessa vastasin teemoittelun keinoin siihen, millaisena nuoret rikoksentekijät kokevat oman aikuistumisensa. Analyysin tuloksena muodostin neljä teemaa, jotka ovat rikoksettomuus, asumisjärjestelyiden merkitys aikuistumiselle, sosiaalinen ja emotionaalinen kokemusmaailma sekä nuoren ekonomisen asema. Teemojen lomassa näkyy elämänkulkuteorian (Johnson ym. 2011) esittelemä käsite, elämien ajoitus, joka viittaa iän sosiaalisiin merkityksiin. Tämä näkyy aikuistumisen piirteisissä ajansaatossa tapahtuneissa muutoksissa. Muutokset näkyvät siinä, että aikuistumisen tekijät tulevat yleensä ottaen myöhemmin ajankohtaiseksi, kuten työelämään siirtyminen ja naimisiinmeno, tai kestävät pidempään, kuten opiskelu. Myös Arnettin ja kumppaneiden (2000) esittelemä kasvavan aikuisuuden -käsite, osoittaa näissä aikuistumisen sosiaalisissa merkityksissä tapahtuneita muutoksia.

Tutkielmani keskittyy nuorten rikoksentekijöiden aikuistumiseen ja aineistoartikkelit keskittyvät pitkälti siirtymään nuoruuden ja aikuisuuden välillä. Tästä huolimatta näkyi nuorten tausta, kuten lapsuuden kokemukset ja olosuhteet, monessa kohtaa aineistoartikkeleissa. Tämä osoittaa sen tärkeyttä, että nuoruus ymmärretään osana elämän muita ikävaiheita, joka on elämänkulkuteorian keskeinen ajatus (Elder 1994). Elämänkulkuteoria (Johnson ym. 2011) pyrkii myös tuomaan esille elämänkulun jatkuvuuksia ja katkonaisuuksia, sekä huomioi sen, että nuoruus saattaa mahdollistaa käännekohdan lapsuuden ja aikuistumisen välissä. Usein lapsuuden kokemukset olivat osaltaan johtaneet rikoskäyttäytymiseen, mikä kertoo jatkuvuudesta lapsuuden ja nuoruuden välillä. Kaikilla aiemmat kokemukset eivät kuitenkaan olleet johtaneet rikoskäyttäytymiseen. Osalla näistä nuorista heräsi ymmärrys siitä, että omat lähtökohdat ovat hyvät ja opittiin arvostamaan esimerkiksi perheen tukea. Etenkin vankilaan joutuminen saattoi toimia tällaisena pysäytyksenä ja elämän käännekohtana.

Tutkielman tulosten pohjalta vaikuttaa siltä, että siirtymä aikuisuuteen tuo katkon mahdollisesti jo lapsuudesta lähtöisin olevaan rikoskäyttäytymiseen. Aikuistumisen kynnyksellä nuoret nostivat esiin tavoitteita, kuten rikoksettomuus, opiskeluiden loppuun saattaminen, työllistyminen sekä oma koti ja perhe. Sosiaalisten vastuiden merkitys kasvoi ja useat toivoivat tavanomaista aikuistumista. Tämä on samansuuntainen johtopäätös Salmen (2006,

191) kanssa: ”[s]uurimmalle osalle näistä nuorista rikosten tekeminen on kuitenkin ohimevä vaihe ja into tällaisiin tekoihin laantuu aikuistumisen myötä”. Nuoruuden mahdollisuutta olla mahdollistamassa käännekohta lapsuuden ja aikuistumisen välillä tukee myös Unruh ja kumppaneiden (2003) ehdotus siitä, että suojaavat tekijät vapautumisen aikaan määrittäisivät enemmän isien jäämistä yhteisöön, kuin vankeutta edeltäneet tekijät.

Rikoksettomuus nousi aineistossa vahvasti aikuistumista tukevaksi tekijäksi. Kriminologiassa rikollisuuden lopettaminen eli desistanssi on tutkitusti liitetty kypsymiseen ja ikäänymiseen (Moffitt 1993). Voidaankin pohtia, tukeeko rikoksettomuus enemmän aikuistumista vai aikuistuminen rikoksettomuutta. Tutkielmani tuloksissa oli nähtävissä molempia, mutta rikoksettomuus tuli vahvemmin esille aikuistumista tukevana, kuin toisin päin. Rikoksettomuutta edistävät tekijät tukivat usein myös aikuistumista, joko rikoksettomuuden kautta tai suoraan. Tästä huolimatta kahden siirtymän suorittaminen samanaikaisesti koettiin kuormittavana. Tuloksissa yhä rikoksia tekevien nuorten näkökulma aikuistumista jää hyvin vähälle. On mahdollista, että he eivät yhtä herkästi päädy osaksi tutkimuksia ja rikoksia jatkavien nuorten näkökulma jää piiloon. Vaikka rikoksettomuuden tavoite oli vahvana esillä, on mahdollista, että kaikilla tämä ei realisoidu tulevaisuudessa. Olisikin tärkeää tulevaisuudessa tutkia sitä, kuinka yhä aikuisuudessa rikoksia tekevät henkilöt ovat kokeneet siirtymän aikuisuuteen.

Toisen teeman aiheet käsittelivät asumisjärjestelyiden merkitystä aikuistumiselle lapsuuden kodin, vankilan, sijaishuollon asuinpaikkojen sekä naapuruston konteksteissa. Tulokset esittävät, että lapsuuden koti ja vankila toimivat sekä aikuisuutta edistävinä että hidastavina tekijöinä ja niihin liittyi tämän takia ristiriitaisia kokemuksia. Esimerkiksi apua lapsuuden perheeltä ja kotoa arvostettiin, mutta siitä riippuvaiseksi tuleminen hidasti itsenäistymistä ja oli ristiriidassa nuorten aikuistumisen käsitysten kanssa. Yllättävää oli, että vankilan positiiviset vaikutukset nuoren kypsymiselle tulivat useaan otteeseen esille. Kypsymistä tapahtui esimerkiksi henkisesti identiteetin ja itseluottamuksen saralla sekä opiskelutermotivaatiossa ja sosiaalisissa suhteissa. Toisaalta osa koki vankilan pakottavan identiteettiä tiettyyn muottiin. Vankilasta vapautuminen haastoi monella aikuistumista, sillä yhteisöön palaamiseen ei valmistettu riittävästi ja työllistyminen oli hyvin haastavaa.

Sijaishuollon asuinpaikat koettiin pääsääntöisesti negatiivisena asiana aikuistumisen kannalta. Osa koki sijaishuollon johtaneen rikoskäyttäytymiseen ja niihin liitettiin erityisen paljon traumoja. Myös naapuruston merkitys oli pääsääntöisesti negatiivinen, mutta tähän vaikutti se, että tutkimukset keskittyivät juuri huono-osaisiin naapurustoihin. Sijaishuoltoon

ja naapurustoon liittyi normaaliuden ja tavanomaisten mahdollisuuksien puute. Tämä rajoitti nuorten mahdollisuuksia iänmukaisten kehittymistehtävien toteuttamiseen ja tavanomaisten aikuistumisen piirteiden tavoitteluun. Tämä heikensi elämänkulkuteorian mukaista toimijuutta päätöksenteossa eli yksilön mahdollisuutta vaikuttaa laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa (Elder 1994). Melrose (2004) ja Simmons-Horton (2021) esittivät kritiikkiä siitä, että rikostaustaisille nuorille ei tarjota mahdollisuuksia edetä yhteiskunnassa, vaan heitä saatetaan jopa syrjiä. Tämä liittyi erityisesti nuoriin, jotka olivat useamman systeemin asiakkuudessa ja tarvitsivat monialaisia palveluita.

Kokemusta pakosta aikuistua liian nopeasti esiintyi huono-osaisista lähtökohdista olevilla nuorilla ja perhesyiden. Tällainen aikuistuminen ei tulosten valossa vaikuttanut kuitenkaan kestävältä aikuistumiselta. Sen sijaan nuori omaksui aikuisuuden rooleja, muttei omannut vielä niihin vaadittavaa kypsyyttä. Usein näissä tilanteissa saatettiin aikuistumisen siirtymässä ottaa muutama askel taaksepäin ennen 'pysyvää' aikuistumista. Abeling-Judge (2021) erotti tutkimuksessaan aikuisuuden rooleihin kypsyminen ja psykososiaalisen kypsyyden toisistaan. Seurattaessa näiden vaihtelua eri muuttujien suhteen, huomataan, etteivät ne kulje aina käsi kädessä. Myös tämä osoittaa, että aikuisuuden rooleihin siirtyminen ei automaattisesti tarkoita aikuistumista myös psyykkisellä tasolla.

Glickin (1998) mukaan kypsyminen voidaan jakaa neljään osa-alueeseen, jotka ovat fyysinen, psyykkinen, emotionaalinen sekä sosiaalinen. Tuloksien mukaan psyykkinen, emotionaalinen ja sosiaalinen näkökulma nousivat nuorten kokemuksissa tärkeiksi, mutta fyysinen näkökulma jäi hyvin vähälle nuorten kokemuksissa. Tärkeitä sosiaalisia tekijöitä nuorten aikuistumisessa olivat vanhemmat, muu perhe, avioliitto ja ikätoverit. Kaikki nämä sosiaaliset tekijät saattoivat joko edistää tai heikentää nuoren aikuistumista. Hieman paradoksaalisesti nuorta tukevan perheen vaikutus saattoi olla aikuisuutta hidastava, jos huolestuneet perheenjäsenet eivät antaneet nuorelle tilaa itsenäistyä. Toisaalta huonot perhesuhteet saattoivat edistää nuoren aikuisuuden rooleihin siirtymää, kuten omilleen muuttoa. Tämä ei kuitenkaan yleensä tukenut henkistä aikuistumista. Hyvät perhesuhteet ankkuroivat nuorta rikoksettomaan elämään, koska perheelle ei haluttu tuottaa pettymystä tai kärsimystä. Tämä on myös vahvistamassa onnistunutta siirtymää aikuisuuteen.

Monelle avioliitto oli tulevaisuuden tavoite ja tärkeä aikuistumisen virstanpylväs. Avioliitto ei kuitenkaan välttämättä ollut aikuistumisen kannalta eduksi, jos meni naimisiin itseään enemmän rikoskäyttäytyvän puolison kanssa. Aineistoartikkeleissa ikätovereiden vai-

kutus oli usein kielteinen, koska kaverit olivat yhtä lailla rikoskäyttäytyviä nuoria. Jos ikätoverit tai seurustelukumppani kuitenkin toimivat epävirallisena sosiaalisena kontrollina saattoivat he toimia sekä aikuistumista että desistanssia edesauttavina tekijöinä. Energian keskittäminen tällaisiin suhteisiin nähtiin nuorten keskuudessa toimivana keinona rikoksettomuuden ylläpitämiseen.

Kaiken kaikkiaan elämänkulkuteorian (Elder 1994) teema, yhteen kytkeytyneet tai riippumattomat elämät, on vahvasti näkyvässä aineistossa. Tämä tulee esille nuorten sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, mutta myös sosiaalisessa ulossulkemisessa. Sosiaaliset suhteet ovat nuorille tärkeä tuki aikuistumisessa ja monet tavoitteet, kuten avioliitto, liittyvät vahvasti sosiaaliseen kontekstiin. Tällaiset tekijät tuovat esille elämien yhteen kytkeytymisen. Aineistossa näkyy kuitenkin myös teeman toinen näkökulma, toisistaan riippumattomat elämät. Nuoret nostavat esille myös sosiaalisen ulossulkemisen kokemuksia, joita syrjäytyneisiin vertaisryhmiin hyväksytyksi tuleminen voi edelleen syventää. Rikoskäyttäytyvältä nuorelta saattoi myös puuttua sosiaalinen tuki ja turvalliset aikuiset, jotka olisivat edesauttaneet aikuistumista.

Nuorten aikuistumisen tavoitteissa näkyy pyrkimys pysyvyyteen, itsenäisyyteen ja toimijuuteen, vaikka menneisyydessä olisikin turvattomuutta ja epävarmuutta. Menneisyyden huonot kokemukset saattavat myös korostaa näiden tekijöiden tärkeyttä nuorelle. Tuloksissa nousi vahvasti esille toiveikkuus tulevaisuutta kohtaan. Tämä osoitti, että nuoret uskovat paremman huomisen mahdollisuuteen.

Nuoren ekonomisen asema -teema pitää sisällään opiskeluun, työllisyyteen ja taloudelliseen tilanteeseen liittyvät aiheet nuorten aikuistumisessa. Useilla opiskelu oli jäänyt nuoruudessa kesken. Tästä lähdettiin sitten myöhemmin jatkamaan, jotta työelämässä aukeaisi haluttuja mahdollisuuksia. Vankilassa olo nousi opiskelun suhteen positiiviseksi kokemukseksi ja etenkin maksuton opiskelu toi uusia mahdollisuuksia. Tuloksissa erityisesti työllisyys nousi tärkeäksi aikuistumisen osoittajaksi. Tämä mahdollisti taloudellista itsenäistymistä ja sillä oli iso merkitys nuorten kokemukselle omasta pystyvyydestään. Isona ongelmana oli se, että rikostaustalla töiden saaminen oli hyvin haastavaa. Tämä hidasti oleellisesti nuorten aikuistumista, esimerkiksi itsenäistymisen, etenemismahdollisuuksien sekä päätöksenteossa oman toimijuuden (Elder 1994) rajoittamisen kautta. Taloudellisen tilanteen ja työllistymisen luomat haasteet aikuistumiselle kietoutuivat yhteen. Nuorten rikosentekijöiden kannalta erityistä oli se, että aiemmin laittomasti saadut tulot olivat saat-

taneet olla melko huomattavatkin ja osa oli myös elättänyt lapsuuden perhettään niillä. Rikoksettomuuteen pyrkivällä nuorella tilanne muuttui täysin, kun työttömyyden myötä ei välttämättä kyennyt enää edes elättämään itseään.

Johtopäätöksenä tutkielma antaa katsauksen nuorten rikoksentekijöiden näkökulmaan heidän aikuistumisestaan. Tulokset ovat kuvailevia, mutta eivät luo yleistettävää polkua nuoren rikoksentekijän aikuistumisesta, sillä polut ovat hyvin yksilöllisiä. Huomionarvoista on, että ammattilaisten rooli ei noussut merkittävästi esille. Aineisto käsitteli kyllä yksittäisiä positiivisia ja negatiivisia huomioita, mutta nämä eivät nousseet keskeisiksi nuorten kerroksissa. Olisi suotavaa, että jatkossa ammattilaisten rooli nousisi nuorten aikuistumista tukevaksi tekijäksi nuorten omasta näkökulmasta katsottuna. Lisäksi jo aiemmin mainitsemani yhä aikuisuudessa rikoksia tekevien henkilöiden näkökulma jäi ohueksi. Tätä olisi tarpeellista tutkia jatkossa lisää, sillä se voi antaa näkökulmaa kaikista tiukimmin rikoskäyttäytymisessä kiinni olevien nuorten aikuistumiseen.

Tutkimuksen rajoja pohdittaessa on huomattava, että tutkielmani käsittelee lähinnä rikoksentekijöitä, jotka ovat jääneet kiinni rikoksistaan. Piilorikollisuuden piirissä olevat rikoksentekijät eivät ole valikoituneet aineiston artikkeleihin. Tämä johtuu siitä, että artikkeleiden aineistoa on lähdetty keräämään jo tiedettyjen rikoksentekijöiden eli rikosseuraamuksia kokeneiden nuorten piiristä, eikä laajalti koko nuorison joukosta. Toisaalta tämä sopii kysymyksenasetteluuni, sillä se mahdollistaa paremmin rikoksentekijöiden näkökulman esiintulon yleisesti nuorison näkökulman sijaan. Aineisto sisältää tutkimuksia useista eri maista, joista kaikki ovat kuitenkin kehittyneitä maita. Tulokset kuvaavat siis nuorten rikoksentekijöiden kokemuksia aikuistumisestaan näissä maissa, mutta esimerkiksi kehitysmaissa tai hyvin erilaisessa kulttuurissa kokemukset voivat olla hyvin erilaisia.

LÄHTEET

*merkintä tarkoittaa, että artikkeli on myös aineistoartikkeli.

Altschuler, David M. & Brash, Rachel (2004) Adolescent and Teenage Offenders Confronting the Challenges and Opportunities of Reentry. *Youth violence and juvenile justice* 2(1), 72–87.

*Arditti, Joyce A. & Parkman, Tiffaney (2011) Young Men's Reentry After Incarceration: A Developmental Paradox. *Family Relations* 60, 205–220.

Arnett, Jeffrey & Jensen, Fowler & Raymond D. (2000) Emerging Adulthood: A Theory of Development from the Late Teens Through the Twenties. *The American psychologist* 55(5), 469–480.

*Coyle Brendan (2019) 'What the fk is Maturity?': Young adulthood, Subjective Maturity and Desistance from Crime. *British journal of criminology* 59(5), 1178–1198.

*Edwards, Poppy & van den Eynde, Julie (2013) Offending adolescent boys to non-offending young men. *Youth studies Australia* 32(2), 3–12.

Elder Jr., Glen H. (1994) Time, Human Agency, and Social Change: Perspectives on the Life Course. *Social Psychology Quarterly* 57(1), 4–15.

Entorf, Horst (2012) Expected recidivism among young offenders: Comparing specific deterrence under juvenile and adult criminal law. *European Journal of Political Economy* 28(4), 414–429.

Erikson, Erik (1994) *Identity and the Life Cycle*. New York: W. W. Norton & Company.

Fink, Arlene (2005) *Conducting Research Literature Reviews: From Paper to the Internet*. Thousand Oaks: Sage.

Glick, Barry (1998) Kids in adult correctional systems: An understanding of adolescent development can aid staff in managing youthful offender populations. *Corrections Today* 60(5), 96–99.

Haapasalo, Jaana (2006) Kasvu ympäristön varhaiset riskitekijät rikollisen käyttäytymisen kehityksessä. Teoksessa Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) *Nuorisori-kollisuus: määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221/Nuorisoverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 66/Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 33, 123–160.

Honkatukia, Päivi & Kivivuori, Janne (2006) *Nuorisori-kollisuus: määrä, syyt ja kontrolli*. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221/Nuorisoverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 66/Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 33.

- Juhila, Kirsi (2014) Teemoittelu. Teoksessa Kirsi Günther & Kirsi Hasanen (toim.) Laadullinen tutkimus. Moodleverkkokirja 9.1.2023.
- Johnson, Monica Kirkpatrick & Crosnoe, Robert & Elder Jr., Glen H. (2011) Insights on Adolescence from a Life Course Perspective. *Journal of research on adolescence* 21(1), 273–280.
- Jokela, Markus (2006) Perimä ja ympäristö antisosiaalisuuden kehityksessä. Teoksessa Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 221/Nuorisoverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisu 66/Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisu 33, 97–122.
- Kallio, Tomi J. (2006) Laadullinen review -tutkimus metodina ja yhteiskuntatieteellisenä lähestymistapana. *Hallinnon tutkimus* 25(2), 18–28.
- Kivivuori, Janne (1999) Nuorten rikoskäyttäytyminen 1995–1998. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 161.
- Kivivuori, Janne (2006) Nuorisoriikollisuuden kehitys. Teoksessa Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 221/Nuorisoverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisu 66/Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisu 33, 15–56.
- Laki nuorista rikosentekijöistä 626/1940.
- Lastensuojelulaki 417/2007.
- Loeber, Rolf & Farrington, David P. (2011) *Young Homicide Offenders and Victims: Risk Factors, Prediction, and Prevention from Childhood*. New York: Springer Science + Business Media.
- Lussier, Patrick & McCuish, Evan & Corrado, Raymond R. (2015) The Adolescence-Adulthood Transition and Desistance from Crime: Examining the Underlying Structure of Desistance. *Journal of Developmental and Life-Course Criminology* 1(2), 87–117.
- Marttunen, Matti (2006) Nuorten rangaistusjärjestelmän toiminta 1990-luvun alusta nykypäivään. Teoksessa Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) Nuorisoriikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisu 221/Nuorisoverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisu 66/Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisu 33, 281–314.
- *Melrose, Margaret (2004) Fractured transitions: disadvantaged young people, drug taking and risk. *Probation Journal* 51(4), 327–241.
- Moffitt, Terrie E (1993) Adolescence-Limited and Life-Course-Persistent Antisocial Behaviour: A Developmental Taxonomy. *Psychological Review* 100(4), 674–701.
- O'Neill, Sue C. & Strnadová, Iva & Cumming, Therese M. (2017) Systems barriers to community re-entry for incarcerated youth: A review. *Children and youth services review* 79, 29–36.

- Repucci, N Dickon (1999) Adolescent development and juvenile justice. *American Journal of Community Psychology* 27(3), 307–326.
- Rikoslaki 39/1889.
- Salmi, Venla (2006) Sosiaalinen pääoma ja nuorisorikollisuus. Teoksessa Päivi Honkatukia & Janne Kivivuori (toim.) Nuorisorikollisuus: määrä, syyt ja kontrolli. Helsinki: Oikeuspoliittisen tutkimuslaitoksen julkaisuja 221/Nuorisoverkoston/Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 66/Nuorisoasiain neuvottelukunnan julkaisuja 33, 187–210.
- Scott, Stephen & Knapp, Martin & Henderson, Juliet & Maughan, Barbara (2001) Financial cost of social exclusion: Follow up study of antisocial children into adulthood. *British Medical Journal* 323(7306), 191–194.
- *Simmons-Horton, Sherri Y. (2021) "A bad combination": Lived Experiences of Youth Involved in the Foster Care and Juvenile Justice Systems. *Child & adolescent social work journal* 38(6), 583–597.
- Sisäministeriö. Nuorten rikollisuuden vähentäminen. <https://sisainturvallisuus.fi/nuorten-rikollisuuden-vahentaminen> Viitattu 2.3.2023.
- Suonpää, Karoliina & Ellonen, Noora & Aaltonen, Mikko & Tyni, Sasu (2021) Vankien sosiaalinen integraatio. Teoksessa Mikko Aaltonen & Sakari Kainulainen & Juho Saari (toim.) *Suomalainen vanki : arjen rakenteet ja elämänlaatu vankilassa*, 117–127.
- Turner, Daniel & Wolf, Anne Jule & Barra, Steffen & Müller, Marcus & Gregório Hertz, Priscilla & Huss, Michael & Tüscher, Oliver & Retz, Wolfgang (2021) The association between adverse childhood experiences and mental health problems in young offenders. *European child & adolescent psychiatry* 30(8), 1195–1207.
- *Unruh, Deanne & Bullis, Michael & Yovanoff Paul (2003) Community reintegration outcomes for formerly incarcerated adolescent fathers and nonfathers. *Journal of Emotional and Behavioural Disorders* 11(3), 144–156.

LIITE 1 AINEISTOARTIKKELIT JA NIIDEN PERUSTIEDOT

Aineistoartikkeli	Tutkimuksen tavoite	Osallistujien: - ikähaarukka - lukumäärä - Sukupuoli	Tutkimuksen: - kohdema - Tyyppi - Aineistonkeruuta pa	Tarkempi kohderyhmä
Abeling-Judge, David (2020) Facilitating Maturation Through Social Bonds Among Delinquent Youth in the Transition to Adulthood. <i>Journal of developmental and life-course criminology</i> 6(4), 448–475.	Tavoitteena tutkia edistävätkö sosiaalisen sitoutumisen kokemukset perheen ja yhteisön kontekstissa kypsyiden kasvua yhtenäistetyn kypsyiden -teorian tietyillä osa-alueilla.	- 14-18, jatkui 7 vuotta - 1354 - Miehiä ja naisia	- Yhdysvallat - Kvalitatiivinen - Kysely	Nuori rikoksenteijä
Arditti, Joyce A & Parkman, Tiffaney (2011) Young men's reentry after incarceration: A developmental paradox. <i>Family relations</i> 60(2), 205–220.	Vastaa kysymyksiin: 1. Mikä on nuorten miesten yhteisöön palaamisen koettu merkitys? 2. Kuinka yhteisöön palaamisen koetut merkitykset vaikuttavat nuorten miesten kehitykselliseen aikuisuuden siirtymään?	- 18-24 - 9 - Miehiä	- Yhdysvallat - Kvalitatiivinen - Haastattelu	Viettänyt aikaa vankeudessa
Barry, Monica (2010) Youth transitions: from offending to desistance. <i>Journal of youth studies</i> 13(1), 121–136.	Tavoitteena tutkia oletusta, että siirtymä aikuisuuteen on vahvasti osallisena siinä tosiasialla, että suurin osa rikoskäyttäytymisestä tapahtuu nuoruuden ikävaiheessa.	- 18-33 - 40 - Miehiä ja naisia	- Skotlanti - Kvalitatiivinen - Haastattelu	Nuori rikoksenteijä
Coyle Brendan (2019) 'What the fk is Maturity?': Young adulthood, Subjective Maturity and Desistance From Crime. <i>British journal of criminology</i> 59(5), 1178–1198.	Tavoitteena korostaa kypsyiden subjektiivisten näkökulmien roolia nuorten aikuisten aikuisuuden siirtymässä Irlannin työluokkaisissa yhteisöissä.	- Ei tarkasti määritetty, ilmeisesti 18-25 - 20 - Miehiä ja naisia	- Irlanti - Kvalitatiivinen - Haastattelu	Nuori rikoksenteijä
Edwards, Poppy & van den Eynde, Julie (2013) Offending adolescent boys to non-offending young men. <i>Youth studies Australia</i> 32(2), 3–12.	Tavoitteena tutkia nuorten miesten kertomuksia kahdesta keskeisestä siirtymästä - muutos nuoruudesta aikuisuuteen ja siirtymä vankeudesta takaisin yhteisöön. Erityinen huomio on siinä, kuinka nuoret miehet näkyvät edistymisensä aikuisuuden roolien ja vastuiden omaksumisessa siirtymässään takaisin yhteisöön.	- 18-24 - 8 - Miehiä	- Australia - Kvalitatiivinen - Haastattelu	Viettänyt aikaa vankeudessa
Kang, Timothy (2019) The transition to adulthood of contemporary delinquent adolescents. <i>Journal of Developmental and Life-Course Criminology</i> 5(2), 176–202.	Tarkoitus tutkia sitä, kuinka sosiaaliset sitoumukset (social bonds) erityisesti työllisyys ja parisuhde, ajoittuvat ja järjestyvät samanaikaisesti rikoskäyttäytyvillä nuorilla. Tätä verrataan ei rikoskäyttäytyvien nuorten vastaaviin tekijöihin.	- 18-30 - 8984 - Miehiä ja naisia	- Yhdysvallat - Kvantitatiivinen - Kysely	Nuori rikoksenteijä

King, Ryan D. & Massoglia, Michael & Macmillan Ross (2007) The context of marriage and crime: gender, the propensity to marry, and offending in early adulthood. <i>Criminology</i> 45(1), 33–65.	Tutkimuksessa arvioidaan ensin avioliiton kausaalisuhteita rikollisuuteen nähden varhaisessa aikuisuudessa. Toisena määritetään sukupuoli eroja avioliiton vaikutuksessa rikoskäyttäytymiseen, koska aiempi tutkimus keskittyy tyypillisesti miehiin. Kolmantena tutkitaan vaikuttaa henkilön todennäköisyys solmia avioliitto sen kykyyn vähentää rikoskäyttäytymistä.	- 11-17, jatkui 10 vuotta - 1725 - Miehiä ja naisia	- Yhdysvallat - Kvantitatiivinen - Haastattelu	Nuori rikosentekijä
Melrose, Margaret (2004) Fractured transitions: disadvantaged young people, drug taking and risk. <i>Probation Journal</i> 51(4), 327–241.	Tutkii oletusta, että huono-osaisten nuorten aikuistuuessa he kohtaavat riskejä monella tasolla. Nämä riskit lisääntyvät huumeiden käytön myötä sekä sen myötä, että palvelut eivät kykene tehokkaasti vastamaan moninaisiin tarpeisiin, joita he osoittavat.	- 13-18 - 49 - Miehiä ja naisia	- Britannia - Kvalitatiivinen - Haastattelu	Nuori rikosentekijä
Simmons-Horton, Sherri Y. (2021) "A bad combination": Lived Experiences of Youth Involved in the Foster Care and Juvenile Justice Systems. <i>Child & adolescent social work journal</i> 38(6), 583–597.	Vastaa kysymyksiin: 1. Kuinka nuoret, jotka ovat kahden systeemin asiakkaita, ymmärtävät kokemuksensa nuorisooikeuden ja sijaishuollon systeemeissä. 2. Mitä kahden systeemin asiakkaat pitävät uniikkeina haasteinaan nuorisooikeuden ja sijaishuollon systeemeissä olemisessa.	- 18-24 - 10 - Miehiä ja naisia	- Yhdysvallat - Kvalitatiivinen - Haastattelu	Nuori rikosentekijä ja sijaishuollon asiakas
Unruh, Deanne & Bullis, Michael & Yovanoff Paul (2003) Community reintegration outcomes for formerly incarcerated adolescent fathers and nonfathers. <i>Journal of Emotional and Behavioural Disorders</i> 11(3), 144–156.	Vastaa kysymyksiin: 1. Vaihtelevatko yhteisöön uudelleenkotouttamisen kokemukset nuorten vangittujen isien ja ei-isien välillä laajoissa osallistumistuloksissa (esim. opiskelu, työllisyys)? 2. Kuinka selittävien tekijöiden ja yhteisön sopeutumistekijöiden mallit yhteisöön uudelleenkotouttamisessa eroavat vangittujen isien ja ei-isien välillä?	- Keskimäärin 16-17, jatkui 4 vuotta - 442 - Miehiä	- Yhdysvallat - Kvantitatiivinen - Haastattelu ja kysely	Nuori rikosentekijä ja isä vs. ei-isä
Wright, Kevin A. & Kim, Byungbae & Chassin, Laurie & Losoya, Sandra H. & Piquero, Alex R. (2014) Ecological Context, Concentrated Disadvantage, and Youth Reoffending: Identifying the Social Mechanisms in a Sample of Serious Adolescent Offenders. <i>Journal of youth and adolescence</i> 43 (10), 1781–1799.	Tarkoitus tutkia keskittyneen huono-osaisuuden suoria ja epäsuoria vaikutuksia törkeiden rikosten tehneiden nuorten uusintarikollisuudelle heidän siirtymässään nuoruudesta aikuisuuteen.	- 18-22 - 945 - Miehiä ja naisia	- Yhdysvallat - Kvantitatiivinen - Kysely	Nuori rikosentekijä